

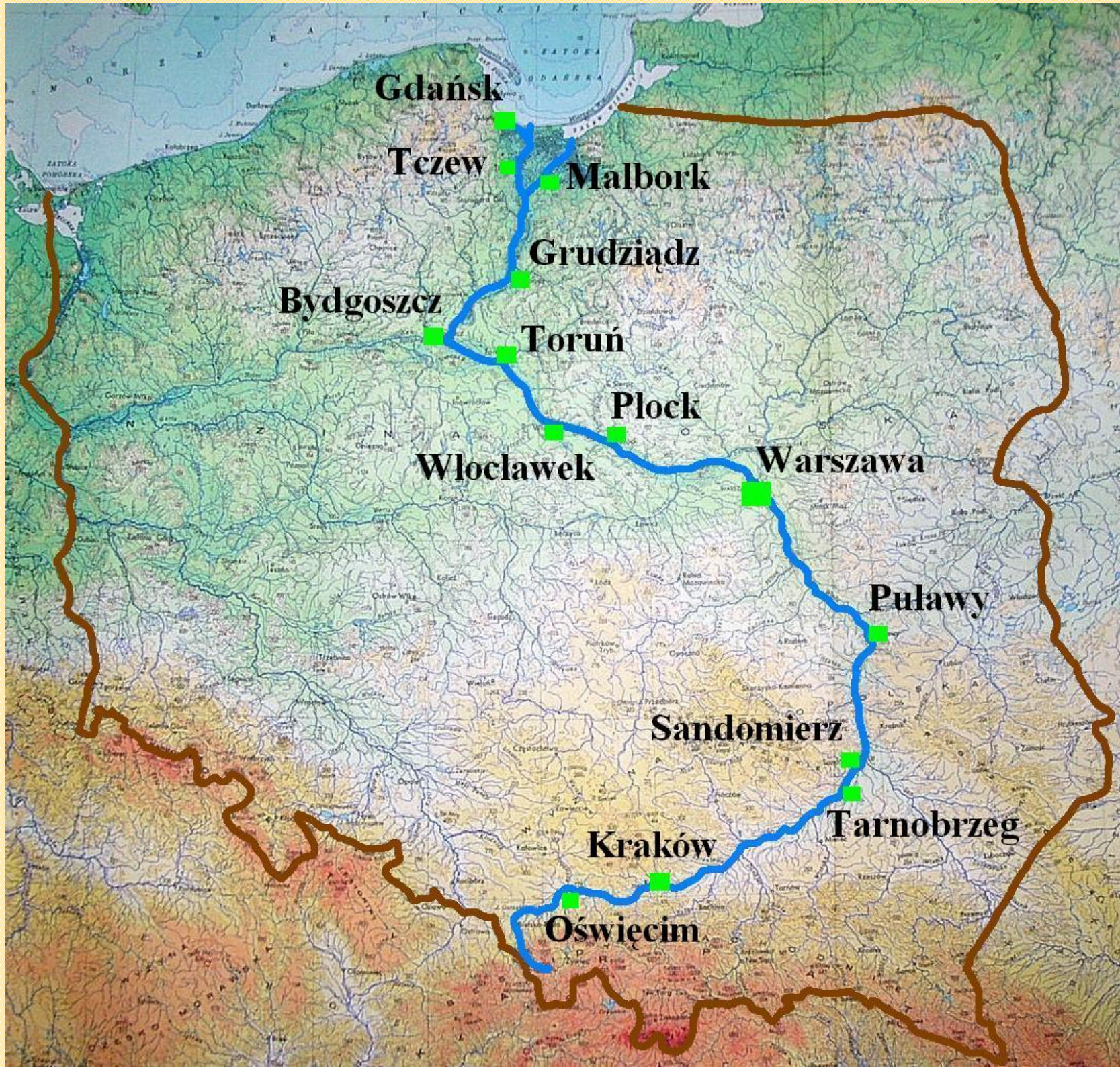
TORUŃ – MIASTO PIERNIKA I KOPERNIKA

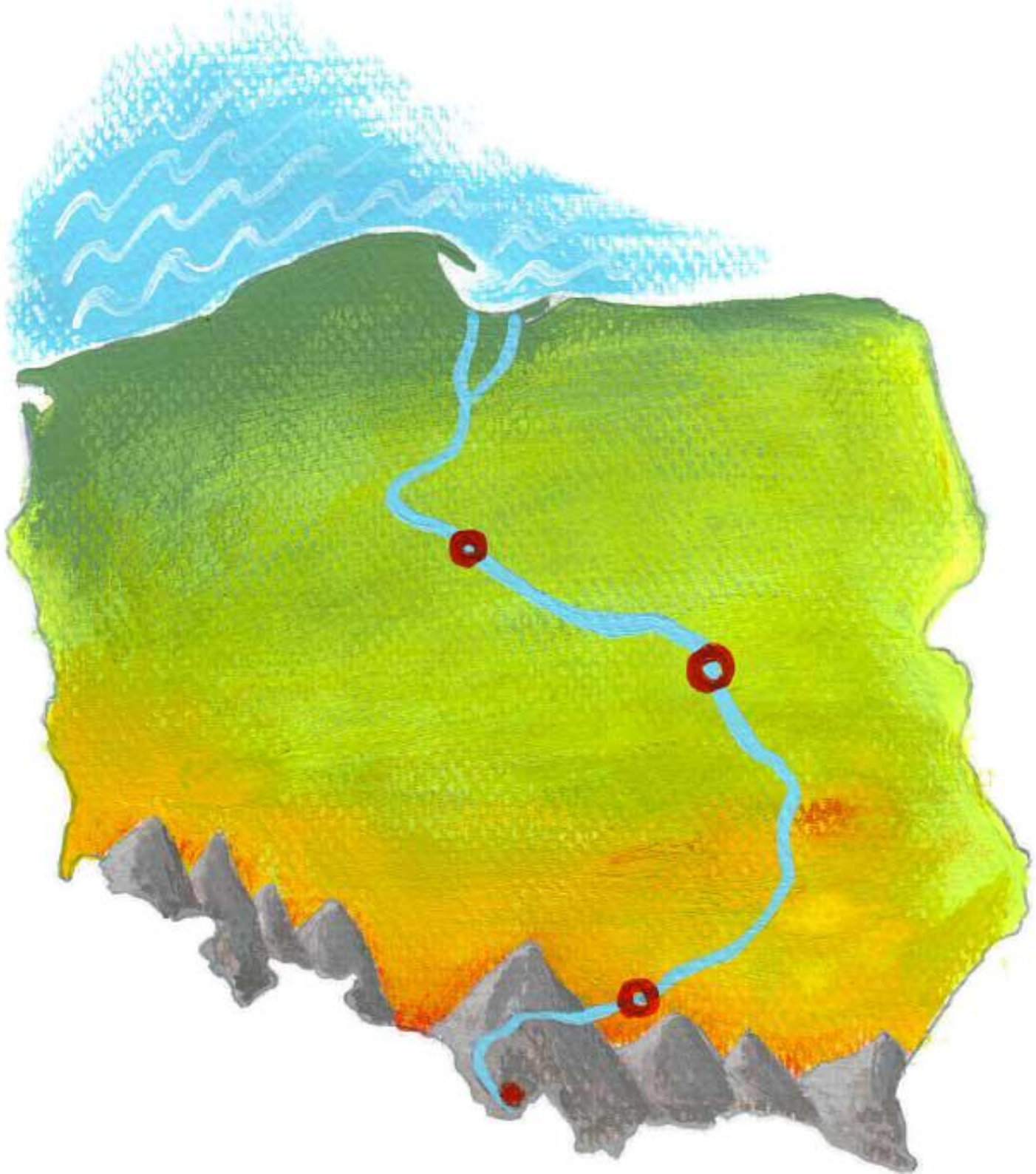

.Cel: Poznanie legendy o Toruniu i toruńskich piernikach, poznanie zabytków i i najświetniejszego Torunianina

NACOBIEZU:

- - wiesz, gdzie leży Toruń,
- - potrafisz wskazać na mapie Toruń i określa jego położenie;
- - znasz najważniejsze zabytki Torunia,
- - wiesz, z czego słynie Toruń,
- - umiesz korzystać z przepisu na pierniki
- - wiesz kom był Mikołaj Kopernik.

.TORUŃ

- Toruń został założony w 1233 roku na mocy tzw. przywileju chełmińskiego, wydanego przez Zakon Krzyżacki. Pierwsze zabudowania powstały w miejscu przeprawy przez Wisłę – w Starym Toruniu.
- Powodzie nękające osadników zmusiły ich do przeniesienia się około 8 km w górę rzeki, w miejsce, w którym znajdują się dzisiejsze ulice Starego Miasta: Żeglarska, Łazienna i Mostowa. Główną ulicą była ul. św. Anny (dzisiejsza ul. Kopernika), prowadząca do przeprawy przez Wisłę. Centrum miasta stanowił rynek.

.Dokument lokacyjny Torunia-28 XII 1233r.

**"Katarzynki! Katarzynki!
- przysmak chłopca i
dziewczynki.
Najsmaczniejszy upominek
To paczuszka katarzynek.
Młody, stary, duży, mały
Zna ten specjał nad
specjały
Sam król pono łyka ślinkę
Gry zobaczy katarzynkę!"
(F. Fenikowski)**

.Obejrzyjcie legendy:

Legenda O Bogumile i królowej pszczół

<https://youtu.be/FIIOkVFITF4>

Legenda o toruńskich piernikach

<https://youtu.be/XnwHhMQWddA>

Toruńskie pierniczki- Przepis

- 1kg mąki żytniej,
- 50 dag miodu,
- 30 dag masła,
- 3 jajka,
- 10 dag przyprawy korzennej do pierników (cynamon, anyż, imbir, gałka muskatołowa, kardamon, pieprz, ziele angielskie, goździki),
- 5 dag sody oczyszczonej,
- 1 dag soli.

Piernik Toruński

Wes miodu praśnego ile chcesz włoż do naczynia, wley do niego gorzałki mocney sporo, y wody fmaż powoli tzymaiąc, aż będzie gęsty, wley go na niecki, przyday imbiru białego, Gwoździków, Cynamonu, Galek, Kubebow, Kardamonu, Hanyzu nietłuczonego, fkorek Cytrynowych drobno krajanych cukru ileć fię będzie zdało, wfyfstko z gruba przetłukfzy, wsyp do miodu gorącego, miarkując żeby niezbyt korzenia było, zmiefzay, a iak miód ostygnie że ieno letni będzie, wsyp mąki żytey ile potrzeba, umiefzay niech tak stoi nakryto aż dobrze wystygnie, potym wyłóż na stół, gnieć iako naymocniey, przydając mąki ile potrzeba, potym nakładź Cykady kraianey, albo fkorek cytrynowych cytrynowych cukrze smazonych, znowu przegnieć, y araz formuy pierniki.

.Przyprawy

Muzeum Toruńskiego Piernika

.Muzeum Piernika w Toruniu

- <https://youtu.be/ohzMUNsAmqs>

•Klasa 1

Zadanie:

W sklepie przy Muzeum Toruńskich Pierników Kasia kupiła 7 pierników w kształcie serca i 4 pierniki- katarzynki.

Ile pierniczków razem kupiła Kasia?

•Klasa 2 i 3

Zadanie:

Po wycieczce do Torunia dzieci chciały upiec toruńskie pierniczki. Do ich upieczenia potrzeba:

- 1kg mąki żytniej,
- 50 dag miodu,
- 30 dag masła,
- 3 jajka,
- 10 dag przyprawy korzennej do pierników(cynamon, anyż, imbir, gałka muskatołowa, kardamon, pieprz, ziele angielskie, goździki),
- 5 dag sody oczyszczonej,
- 1 dag soli.

1.Oblicz ile ważą wszystkie sypkie produkty?

2.Zapisz wagę produktów sypkich od najlżejszego do najcięższego.

•HERB TORUNIA

Początkowo Toruń miał kolejno trzy herby:

- XIIIw. - Madonnę z Dzieciątkiem (patronkę zakonu Krzyżackiego);
- XIVw. - św. Jana Chrzciciela (patrona kościoła parafialnego);
- od XVw. - mur o trzech basztach z otwartą, zapraszającą do miasta małą bramą pośrodku;
- w 1470 r. dodano anioła podtrzymującego tarczę herbową i w tej postaci herb Torunia funkcjonował aż do końca Rzeczypospolitej.

Po zajęciu miasta w 1793r. przez Prusy rozpoczęła się karuzela zmian wyglądu herbu (stały pozostawał trójbasztowy mur z otwartą bramą). W 1990 roku toruński herb odzyskał swoją XVI-wieczną formę.

.TORUŃ

- **Dwa rynki, dziesiątki kamienic, zabytki klasy 0, bujne życie kulturalne - oto co urzeka w tym pięknym mieście.**

4 grudnia 1997 roku Zespół Staromiejski Torunia został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO.

- **Oprócz zabytków, na szczególne wyróżnienie zasługuje wspaniale zachowany, autentyczny średniowieczny układ urbanistyczny - jeden z najpiękniejszych tego typu kompleksów w Europie.**

.RYNEK STAROMIEJSKI

Od XIII do początku XX w. stanowił centrum życia publicznego Torunia. Pełnił funkcje handlowe, gospodarcze, administracyjne i sądowe.

W najbardziej reprezentacyjnej części zachodniej rynku, zwanej placem turniejowym organizowano turnieje, parady, uroczystości religijne i państwowe.

Obecnie rynek przyciąga widokiem ratusza miejskiego, okalającymi go pięknymi kamieniczkami i ... kolorowymi restauracjami na świeżym powietrzu. Często urządzone są tam też różnego rodzaju występy, koncerty i imprezy kulturalne.

.RATUSZ STAROMIEJSKI-XIVw.

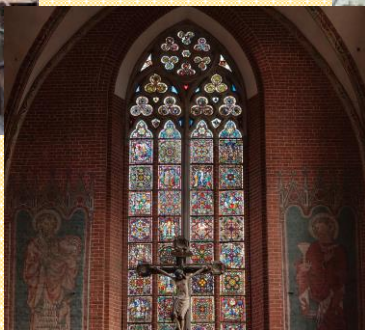
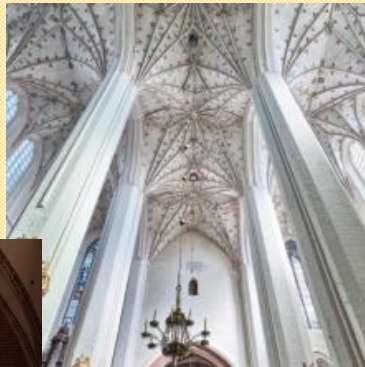

- Z ratuszem wiąże się stara i ciekawa legenda podająca, że budowla została wzniesiona na podobieństwo kalendarza. Jedna wieża to jeden rok, cztery wieżyczki odpowiadają czterem porom roku, dwanaście dużych sal, to liczbie miesięcy, zaś 356 komnat i okien to liczba dni w roku.

.KATEDRA ŚWIĘTYCH JANÓW- JANA CHRZCICIELA I JANA EWANGELISTY

- Najstarsza świątynia gotycka na ziemi chełmińskiej.
- Budowę rozpoczęto w XII w., od tej pory był wielokrotnie przebudowywany.
- Wnętrze kościoła jest bogato zdobione: fragmenty gotyckich malowideł naściennych, pochodzące z różnych epok rzeźby, obrazy, ołtarze, sprzęty, płyty nagrobne, barokowe organy i najcenniejsza - gotycka chrzcielnica.

.ZEGAR „Palec Boży” NA WIEŻY KOŚCIOŁA ŚW. JANÓW

- **Pozłacana blaszana tarcza jest tłem dla wskazówki zakończonej dłonią, która dwoma palcami pokazuje upływające od kilkuset lat godziny.**
- **Zegar nazywany jest tradycyjnie „flisaczym”, został bowiem umieszczony na wieży tak, by służyć przepływającym Wisłą żeglarzom i flisakom oraz ludziom krzątającym się przy pracy.**

.Dzwon na wieży kościoła

- **W miejscu wieży zawałonej w 1406 r. wybudowano obecną 52 metrową wieżę. Zawieszony na niej dzwon "Tuba Dei" (Trąba Boża) jest drugi co do wielkości w Polsce (po wawelskim "Zygmuncie").**

.KOŚCIÓŁ ŚW. JAKUBA

- Kościół św. Jakuba, należy do największych świątyń gotyckich w Polsce. Budowę rozpoczęto w 1309 roku (o czym informuje gotycki napis na glazurowanej cegle obiegającej prezbiterium) z inicjatywy zakonu krzyżackiego, jako świątynia parafialna dla mieszkańców Nowego Miasta Torunia, lokowanego w 1264 roku.

- Wyróżnia się spośród innych toruńskich kościołów układem bazylikowym. Jako jedyny posiada też bardzo efektowne zewnętrzne łuki odporowe (obecnie częściowo włączone do budynku) oraz sterczyny, które nadają całej konstrukcji wrażenie lekkości. Ze względu na swą wyjątkową konstrukcję uważany jest za najpiękniejszy gotycki budynek sakralny w Toruniu. Wnętrze dekorowane jest glazurowaną żółtą i zieloną cegłą oraz malowidłami ściennymi z XIV i XV wieku. Ciekawymi elementami są krucyfiksy z XV w., stelle i bogato rzeźbione organy.

.KOŚCIÓŁ WNIĘBOWZIĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY

- **Wzniesiony został w II połowie XIV w. przez franciszkanów.**
- **Wewnątrz szczególną wartość mają ściennie malowidła świętych, powstałe w latach osiemdziesiątych XIV wieku. Bardzo cenne są również późniejsze o kilkadziesiąt lat, bogato rzeźbione, wysokie drewniane stalle ustawione po obu stronach obszernego prezbiterium.**
- **W kościele znajduje się nagrobek Anny Wazówny siostry króla Zygmunta III Wazy.**

.KOŚCIÓŁ ŚWIĘTEGO DUCHA

Kościół Świętego Ducha jest późnobarokową świątynią wzniesioną w połowie XVIII wieku jako ewangelicki zbór.

Wewnątrz zachowały się elementy wyposażenia w stylu rokoko, wśród których na szczególną uwagę zasługuje ołtarz główny oraz drzwi do zakrystii wykonane w 1756 r. w technice intarsji, polegającej na tworzeniu barwnych motywów dekoracyjnych wyłącznie z różnych gatunków drewna.

BULWAR FILADELFIJSKI

.MURY OBRONNE

- **Początek budowy murów miejskich w Toruniu sięga lat sześćdziesiątych XIII wieku. Bogacące się miasto handlowe i ważny ośrodek wojskowo-administracyjny państwa krzyżackiego został otoczony systemem ceglanych murów baszt, bram i fos, z których wiele można oglądać do dzisiaj.**

.KRZYWA WIEŻA

- Średniowieczna baszta obronna, która swoją nazwę zawdzięcza znacznemu odchyleniu od pionu(1,40m). spowodowanemu osunięciem się podłoża. Wybudowana jako baszta obronna, początkowo nie posiadała ściany od strony miasta. Z czasem dobudowano ścianę a basztę przerabiano kolejno na więzienie, kuźnię i mieszkanie. Obecnie wieża jest siedzibą galerii i Pracowni Szkła Artystycznego oraz kawiarenki.
- Według legendy, jej powstanie wiąże się z postępkami jednego z toruńskich krzyżaków, który wbrew obowiązującym go zasadom zakochał się i spotykał z piękną córką bogatego kupca. Pokutą za złamanie ślubu czystości miało być wzniesienie pochylej wieży jako symbolu odejścia od surowej zakonnej reguły.

.BASZTA „KOCI ŁEB”

- Okrągła baszta znajdująca się w północnej części murów miejskich (dziś koniec ul. Podmurnej), sięga swymi początkami okresu średniowiecza. Według toruńskiej legendy dla uświetnienia pamięci o dzielnym kocie, który wstawił się podczas obrony Torunia przed Szwedami w 1629 r., część północnych fortyfikacji miejskich poświęcono pamięci bohaterskiego kota. Była więc w Toruniu baszta Koci Łeb, Kocie Łapy (4 baszty), Koci Ogon oraz wielki barbakan chełmiński nazwany Kocim Brzuchem. Z wszystkich wyżej wymienionych zachowała się jedynie pierwsza.

.BASZTA „GOŁĘBIA”

- Nazwę swą zawdzięcza umieszczonym w XIX w., w górnej części budynku, gołębnikom dla gołębi pocztowych wykorzystanych przez garnizon pruski dla celów informacyjnych - przesyłania wiadomości pomiędzy miastami fortecznymi.

.BASZTA NA PODMURNEJ I WARTOWNIA

BASZTA ŻURAW

TWIERDZA TORUŃ

.Bramy miejskie

Brama Mostowa

Brama Klasztorna

Brama Żeglarska

.BRAMA MOSTOWA

- Brama Mostowa została zbudowana w 1432 roku i była najbardziej nowoczesną ze wszystkich średniowiecznych bram strzegących miasta od strony portu. Początkowo zwano ją Przewoźną lub Promową, ponieważ właśnie przez nią wiodła droga do przeprawy promowej na drugi brzeg Wisły. Jej zaokrąglone boki zmniejszały skutki artyleryjskiego ataku, zaś specjalnie przygotowane otwory strzelnicze umożliwiały użycie dział do bronięcia dostępu do miasta. Brama była jednocześnie najniższym punktem murów obronnych Torunia, stąd też to właśnie na niej oznaczano poziom wody w Wiśle w czasie najwyższych powodzi.

.BRAMA ŻEGLARSKA

- Brama Żeglarska zbudowana została w średniowieczu, jednak jej obecny kształt jest rezultatem gruntownej dziewiętnastowiecznej przebudowy. Otwierając się z jednej strony na port, zaś z drugiej na ulicę prowadzącą do farnego kościoła św. Janów i staromiejskiego rynku, brama ta była najważniejszym wejściem do miasta.

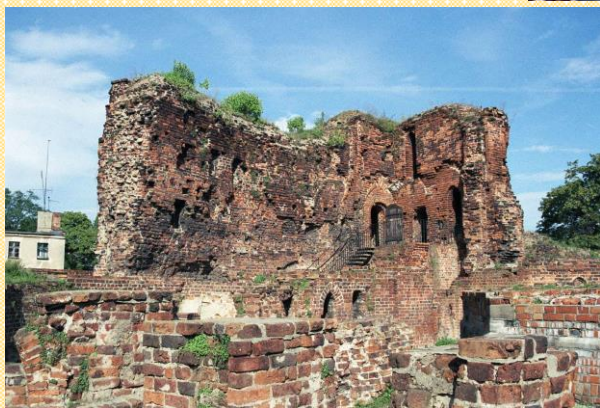
To właśnie tutaj, przy dźwięku wielkiego dzwonu Tuba Dei, uroczyście witano przybywających do Torunia polskich królów. Rządzący miastem burmistrzowie wręczali wówczas władcom klucze do miejskich wrót oraz zapraszali ich do zajęcia królewskich komnat w ratuszu. Z powodu tej tradycji wychodzącą z bramy ulicę Żeglarską nazywano również Droga Królewską. Była to najszersza ulica na całej toruńskiej starówce.

.BRAMA KLASZTORNA- ŚWIĘTEGO DUCHA

- Nazwa bramy nawiązuje do znajdującego się niegdyś na nadbrzeżu średniowiecznego klasztoru benedyktynek z kościołem pw. Świętego Ducha, zburzonego w czasie szwedzkiego potopu w poł. XVII stulecia. Według starej legendy żyła w nim niegdyś dobra mniszka o imieniu Katarzynka, która w czasie powszechnego głodu znalazła w klasztornych podziemiach beczki z piernikowym ciastem. Sporządzone z niego pierniki uratowały życie tysiącom mieszkańców Torunia, zaś samej mniszce przyniosły powszechne uznanie i sławę - jej imieniem nazwano bowiem najbardziej popularne toruńskie przysmaki przypominające sześć złączonych kółek - Katarzynki.

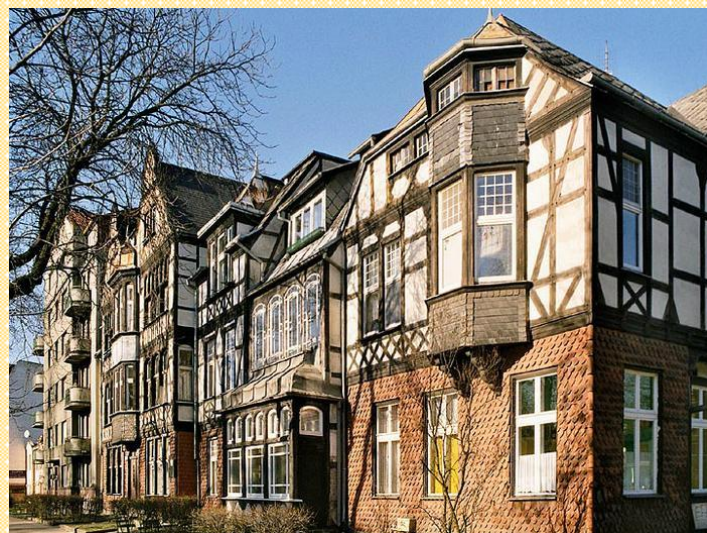
ZAMEK KRZYŻACKI

Zamek Krzyżacki w Toruniu był pierwszym, jaki powstał na ziemi chełmińskiej. Budowę rozpoczęto już w roku 1236. Początkowo był zapewne drewniany, a od XIII w. kamiennoceglany. Przez 200 lat był symbolem władzy zwierzchniej Zakonu nad tymi ziemiami. Po wybuchu wojny trzynastoletniej zamek został zdobyty (8 II 1454 r.) przez mieszczan toruńskich a następnie rozebrany. Do dnia dzisiejszego zachowały się jedynie części fosy zamkowej, dolne partie zamku głównego i w dobrym stanie wieża sanitarna zwana „Gdaniskiem”

Zabytkowe kamienice

.KAMIENICA KOPERNIKÓW

UL. KOPERNIKA 17

- **Dom Mikołaja Kopernika to średniowieczna kamienica, która w drugiej połowie XV wieku należała do rodziny Koperników.**
- **Wielu historyków wskazuje ją jako miejsce, gdzie 19 lutego 1473 roku przyszedł na świat wielki astronom - Mikołaj Kopernik, który jako pierwszy dowiódł, że Ziemia nie jest nieruchomym centrum wszechświata, a jedynie jedną z planet krążących po orbitach wokół Słońca.**

Dom Kopernika- Muzeum

Dwór Artusa

- Dwór powstał w XIV wieku, jest jedynym obiektem tego rodzaju na świecie. Siedziba Bractwa św. Jerzego-elitarnych kupców i patrycjuszy toruńskich.
- W tym budynku w 1466 r. podpisano II pokój toruński z Krzyżakami.

.KAMIENICA POD GWIAZDĄ

- Jej nazwa pochodzi od godła - złotej gwiazdy umieszczonej ponad szczytem budynku. Uważana jest za najpiękniejszą kamienicę w Toruniu. Mury kamienicy pochodzą jeszcze z czasów średniowiecza, gdy budowla sąsiadowała od południa z niezachowanym do dzisiaj domem należącym wówczas do rodziców Mikołaja Kopernika. W końcu XV wieku właścicielem stojącego w tym miejscu budynku był Filip Buonaccorsi zwany Kallimachem, włoski humanista i nauczyciel synów króla Polski Kazimierza Jagiellończyka.

Poczta Główna

Pałac Dąbskich -XVIw.

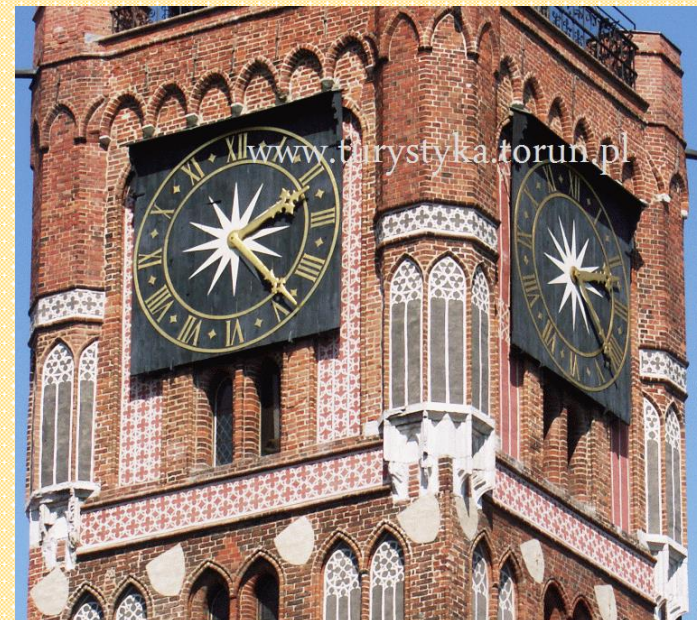
.TORUŃSKIE ZEGARY

Zegar astronomiczny
Düringera

Zegar słoneczny

Zegar na wieży ratusza

Collegium Maius Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

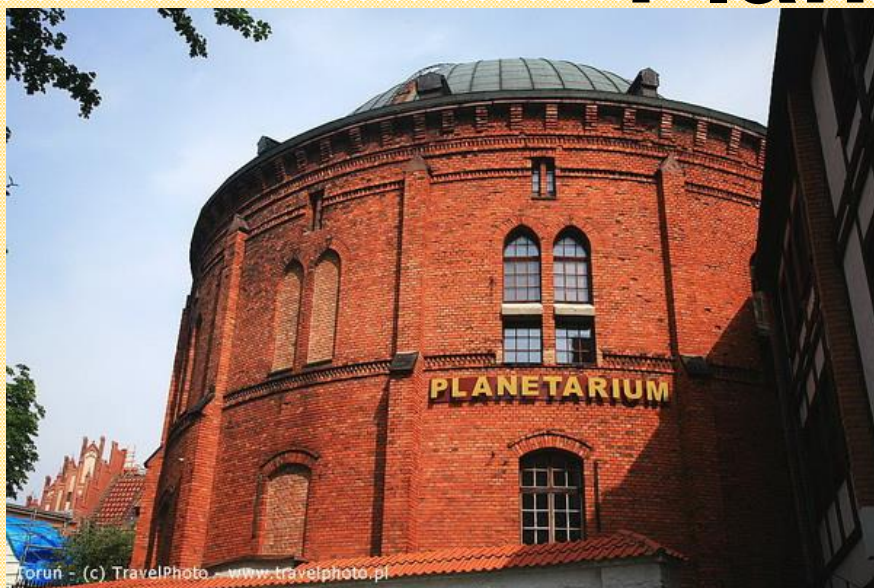

.SPICHLERZ

- Pochodzi z pierwszej poł. XVII w., zbudowany w miejscu dawnego gotyckiego, szczytem zwrócony do ulicy. Reprezentuje styl barokowy, fasada z wieloma otworami okiennymi ozdobionymi opaskami mającymi przypominać związane worki ze zbożem. Spichlerz ten jest zaliczany do jednej z największych i najciekawszych budowli tego typu w Polsce.

Planetarium

Miejsce i aparatura służąca do wyświetlania obrazu nocnego nieba na półkulistym ekranie w różnych porach roku i różnych szerokościach geograficznych.

W planetarium są inne elementy pełniące różnorakie funkcje popularnonaukowe i edukacyjne, m.in. obserwatorium astronomiczne, bibliotekę, sale prelekcyjne i sale wystawowe.

.RADIOTELESKOP W OBSERWATORIUM W PIWNICACH

- **Przy strukturach Uniwersytetu Mikołaja Kopernika funkcjonuje Centrum Astronomii UMK. Posiadając nowoczesny, 32-metrowy radioteleskop prowadzi badania w ramach światowej sieci obserwatoriów uczestniczących w syntezie globalnego radioteleskopu - VLBI. Centrum jest też członkiem Europejskiej Sieci Pulsarowej gdzie Toruńska antena wraz z ze zbudowanym w CA UMK nowoczesnym oprzyrządowaniem jest jednym z 3 największych instrumentów. Obserwatorium astronomiczne w Piwnicach posiada, oprócz wspomnianego 32-metrowego radioteleskopu, także mniejszy radioteleskop i szereg teleskopów optycznych.**

.Pomnik Mikołaja Kopernika

- Spizowy pomnik przedstawia astronoma jako postać ubraną w profesorską togę i trzymającą w lewej ręce narzędzie astronomiczne zwane sferą armilarną (astrolabium sferyczne).

.POMNIK FLISAKA

- Ze studzienką wiąże się popularna legenda o biednym flisaku, który przybył do Torunia w czasie, gdy miasto opanowane było przez plagę żab. Nikt z mieszczan i odwiedzających ich gości nie zdołał przegnać płazów. Próby takiej nie zamierzał nawet podejmować flisak Iwo, któremu zależało jedynie na tym, by na toruńskim rynku swoją grą na skrzypkach zarobić trochę grosza. Zdziwił się bardzo, gdy na dźwięk jego melodii otoczyły go tysiące żab - zwierzęta wyszły ze swych kryjówek i otoczyły flisaka, wsłuchując się w grę prostych, drewnianych skrzypiec. Nie przerywając koncertu Iwo przesunął się kilka kroków i zobaczył, że zauroczone żaby podążają jego śladem, nawet gdy odchodził coraz dalej od staromiejskiego rynku. Cały czas grając, trafił w końcu flisak za bramy miasta, w pobliże dużego stawu, do którego wrzucił niewybrzmiałe jeszcze skrzypce. Zastłuchane w nich żaby wskoczyły natychmiast do wody i nigdy już nie wróciły do toruńskiego Starego Miasta.

.POMNIKI

PIERNIKARKI

PRZEKUPKI Z WAGĄ

Na podsumowanie film o Toruniu

- <https://youtu.be/tmB3vsnLWUQ>

.Quiz o Toruniu

• Wybitny astronom, który urodził się
w Toruniu to :

- **A** - Michał Kopytko
- **B** - Mateusz Kopernik
- **C** - Mikołaj Kopernik

C - Mikołaj Kopernik

•Najsłynniejsze toruńskie pierniki to:

- **A** - Małgorzatki
- **B** - Katarzynki
- **C** - Beatki

B - Katarzynki

• Jaka postać znajduje się w herbie
Torunia?

- **A** - anioł
- **B** - rycerz
- **C** - król

A - anioł

• Jak nazywa się pochylona toruńska
baszta?

- **A** - długa wieża
- **B** - skośna wieża
- **C** - krzywa wieża

C - krzywa wieża

• Zbudowali go Krzyżacy, a zdobyli i rozebrali toruńscy mieszczanie :

- **A** - dwór
- **B** - zamek
- **C** - kościół

B - zamek

• Flisak z legendy wyprowadził z miasta żaby grając na :

- **A** - flecie
- **B** - skrzypcach
- **C** - akordeonie

B - skrzypcach

• W tym miejscu zobaczysz gwiazdy i planety nawet w dzień :

- **A** - muzeum
- **B** - dworzec
- **C** - planetarium

C - planetarium

• Największa rzeka przepływająca przez Toruń to:

- **A** - Wisła
- **B** - Warta
- **C** - Odra

A - Wiśła

• Najpiękniejsza kamienica na Rynku Staromiejskim w Toruniu to:

- **A** – Kamienica pod Kogutem
- **B** – Kamienica pod Gwiazdą
- **C** – Kamienica pod Mikołajem

B – Kamienica pod Gwiazdą

.Która brama miejska była częścią
Drogi Królewskiej?

- **A-** Brama Toruńska
- **B-** Brama Żeglarska
- **C-** Brama Wiślana

B- Brama Żeglarska

Toruń pachnie piernikami

Nad Toruniem noc zapada,
usiadł kot na Krzywej Wieży
Kot kociętom opowiada
o piernikach słodkich, świeżych.

Toruń, stary Toruń
nadwiślański gród
pachnie piernikami,
bo w piernikach miód.

Nad Toruniem księżyc w pełni,
nad Toruniem gwiazdy płoną,
kiedyś widział je Kopernik
najślawniejszy nasz astronom.

**Koniec naszej wycieczki do Torunia –
miasta piernika i Kopernika
DZIĘKUJE ZA UWAGĘ**